

Betreft:	Bijbelstudie	Dit is een uitgave van de Hersteld Hervormde Mannenbond	
Onderwerp:	Jakobus 4 : 1 – 10	Auteur:	Ds. H. Verheul
Jaargang 2	Nummer 2018-01	Deze uitgave is uitsluitend bestemd voor de aangesloten verenigingen	

God geeft genade aan nederigen.

De tegenstelling tussen hoofdstuk 3 en 4 is groot. In de verzen die nu volgen betreft Jakobus het slagveld. Het gaat niet om een oorlog in de wereld, maar in de kerk. De bekende aanspraak 'mijn broeders' ontbreekt hier. Het gaat om oorlogvoerende mensen binnen de gemeente, die wel bidden, maar wel verkeerd. Jakobus wijst hier op de boze begeerten en hartstochten die bij de gemeenteleden aanwezig zijn. Dat schaadt de verhouding tot God en de naaste.

Dat kan niet in het leven der heiligmaking. Want, zonder heiligmaking zal namelijk niemand God zien. Het gaat Jakobus niet om een zonderegister op te stellen. Het gaat hem bovenal om herstel van de geschonden verhoudingen. De verhouding tot God en de onderlinge verhouding in de gemeente. Daarom komt de apostel met een drievoudige oproep om zich aan de Heere te onderwerpen. Om tot God te naderen en zich voor Hem te vernederen.

We kunnen deze oproep samenvatten met het woord bekering. Waarachtige bekering tot de Heere is nodig, anders blijft het oorlog in de kerk. Bekering is ook nodig om Gods genadegaven te kunnen ontvangen. We hebben al gehoord dat God een gevende God is. Hij schenkt Zijn genadegaven aan nederig. Zonder die noodzakelijke bekering zullen ze de Heere tegenover zich vinden. Dan zal de Heere Zelf ten strijden trekken.

In alles blijkt hoe nauw de verhouding tot God te maken heeft met de verhouding tot de naaste. Dat de verhouding tot God geschonden is, blijkt uit de onderlinge twisten in de gemeente. Wie strijdt en vecht, is een vriend van de wereld en daarmee ook een vijand van God. Scherp en eerlijk houdt Jakobus dat de gemeente toen en nu voor ogen. Hij windt er geen doekjes omheen. Dat moet ook niet en dat mag ook niet. Ze moeten ophouden om oorlog te voeren en weer in de juiste verhouding komen tot God. Wie strijdt en vecht is een vriend van de wereld en daarmee een vijand van God.

1. Van waar komen krijgen en vechterijen onder u? Komen zij niet hiervan, namelijk uit uw wellusten, die in uw leden strijd voeren?

Jakobus begint met het stellen van de vraag waar hij de lezers meteen aanspreekt : waar komt dat oorlog voeren en die vechterijen vandaan? De beide woorden oorlog voeren en vechterijen zijn synoniemen. In deze strijd gaat het niet om leerverschillen, maar om hebzucht en eerezucht. Men is afgunstig op wat een ander heeft en men zelf niet heeft. De strijd speelt zich af binnen de gemeente : onder u! Blijkbaar komt het in de hele gemeente voor, omdat Jakobus de gemeente in haar totaliteit aanspreekt.

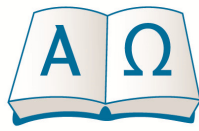
Wat is de bron waar deze onderlinge oorlogen en vechterijen voortkomen? Jakobus stelt het vervolgens opnieuw als een vraag. Ze komen voort uit de hartstochten van de gemeenteleden. Het woord dat hier voor hartstocht wordt gebruikt heeft de betekenis van het verlangen naar plezier, naar genotzucht. Het zijn vaak hartstochten van seksuele aard. Die onbevredigde begeerten rusten zich toe tot de strijd. Er heeft een mobilisatie plaatsgevonden en nu is de strijd uitgebroken.

De soldaten zijn de begeerten van de gemeenteleden. Die soldaten strijden in uw leden. Die leden kunnen zijn de gemeenteleden of het lichaam of delen van het lichaam. Wanneer we de klemtoon leggen op het woordje 'in' dan voeren die begeerten veldslagen in de mens. Toch is de meest voor de hand liggende uitleg om te zeggen dat het gevecht gevoerd wordt door middel van uw leden, door middel van uw ledematen.

De delen van het lichaam zijn de wapens waarmee de strijd wordt gevoerd. De boze begeerten maken zich van alle lichaamsdelen meester. De tong, de mond en de hand zijn de wapens in die strijd. In de zondige mens vindt de mobilisatie plaats en zo volgt er een ware veldslag, zoals blijkt uit het vechten en strijden. De mobilisatie heeft binnen in de mens plaats, maar de oorlog vindt buiten de mens plaats. Zelfzuchtige begeerten drijven de mens tot zondige daden. Ze maken hem moorddadig en jaloers en dat leidt tot onderlinge oorlog. De begeerten die in de mens ontstaan breken uit naar buiten.

- 2. Gij begeert, en hebt niet; gij benijdt en ijvert naar dingen, en kunt ze niet verkrijgen; gij vecht en voert krijg, doch gij hebt niet, omdat gij niet bidt.**
- 3. Gij bidt, en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt, opdat gij het in uw wellusten doorbrengen zoudt.**

In vers 2 beschrijft Jakobus in heftige bewoordingen hoe de oorlog gevoerd wordt en daarmee tekent hij de diep treurige toestand, die er in de gemeenten in de verstrooiing, gaande is. Het gaat hier om een zelfzuchtig begeren

dat voortkomt uit de hartstochten van de mens. Van deze begeerten geldt dat het gaat van het verlangen naar het genieten, maar dat het nooit komt tot een blijvend bezit. Calvijn zegt : dit onverzadigbare begeren; al werd hem de hele wereld gegeven, hij zou begeren, dat voor hem een nieuwe wereld werd geschapen.

Daarom zegt Jakobus : gij hebt niet. Het komt bij jullie niet tot verzadiging of bevrediging van jullie behoeften. Dan volgt de verschrikkelijke aanklacht : gij vecht en voert oorlog. Dat is niet best als gemeenteleden met elkaar vechten en oorlog voeren en ertussen door ook nog bidden, omdat natuurlijk netjes staat. Hoe kan het vechten en oorlog voeren in één adem worden genoemd met bidden. We hebben dit niet te verstaan als zouden gemeenteleden elkaar echt vermoorden. Maar, wanneer we vervuld zijn met haatgevoelens ten opzichte van anderen is dit in Gods ogen niet anders dan doodslag.

Gepaard met deze moordlust gaat de naijver, of de jaloersheid. Dan zet je het hart op iets dat van een ander is. En het gevolg? In de zondige hebzucht naar de dingen van de ander, zou je die uit de weg willen ruimen, maar het brengt je niets. Al dat vechten en strijden is tevergeefs, omdat gij niet bidt. Het gebed neemt bij Jakobus een belangrijke plaats in. Bidden en ruzie met elkaar maken, is niet met elkaar te rijmen. Moorden en tegelijk bidden kan niet samengaan. Toch gebeurt het hier wel. Het is echter niet het juiste bidden. Dan is er geen echt contact met God. Waar dat contact verbroken is, komt twist en tweedracht, haat en nijd, afgunst en jaloezie. Jakobus weet dat de mensen aan wie hij schrijft bidden. Daarom zegt hij aan de ene kant : jullie bidden niet en aan de andere kant : jullie bidden verkeerd. Dit is geen bidden zoals de Heere dat van ons vraagt. Zulke gebeden zijn volslagen nutteloos, omdat ze niet verhoord worden.

We mogen volgens Jakobus wel bidden om alles wat we iedere dag nodig hebben, als we ze maar niet in genotzucht doorbrengen. Zulke hebzuchtige gebeden, die op onszelf gericht zijn deugen niet. Zulke gebeden zullen dan ook niet verhoord worden.

- 4. Overspelers en overspeelsters, weet gij niet, dat de vriendschap der wereld een vijandschap Gods is? Zo wie dan een vriend der wereld wil zijn, die wordt een vijand van God gesteld.**
- 5. Of meent gij, dat de Schrift tevergeefs zegt: De Geest, Die in ons woont, heeft Die lust tot nijdigheid?**
- 6. Ja, Hij geeft meerdere genade. Daarom zegt de Schrift: God wederstaat de hovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.**

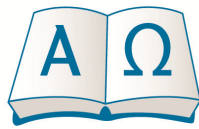
In het volgende gedeelte zien we dat de houding tegenover onze medemens niet los staat van onze houding tegenover God. De diepste oorzaak van de vele conflicten die er onderling zijn, is gelegen in het feit, dat de verhouding tot God niet deugt. Jakobus spreekt zijn lezers nu scherp aan. Hij noemt ze nu geen broeders of geliefde broeders, maar overspeligen. Dan niet in de betekenis van huwelijken, die binnen de gemeente worden verbroken.

Het is het beeld van de verbintenis tussen de Heere en Zijn verbondsvolk. Het duidt op het overtreden van Gods wet. Dat wordt benadrukt door de vriendschap van de wereld, dat vijandschap tegenover God is. Iedere zonde wordt gezien als overspel. De profeten onder het O.T. hebben dat ook vaak benadrukt als ze de dienst aan de afgoden hoererij noemden. De Heere Jezus spreekt ook over een boos en overspelig geslacht. De wereld is voor Jakobus de mensheid die vreemd en vijandig tegenover God staat. Wie zich met de wereld inlaat plaatst zich vijandig tegenover God. Het onpersoonlijke 'vriendschap' en 'vijandschap' spits hij aan het eind toe op het sterk persoonlijk 'vriend' en 'vijand'. Wie kiest voor het genot van de wereld, voelt zich door God bedreigd en gaat in Hem een vijand zien. God staat in de weg wanneer we het zondige doel willen bereiken en Hij wordt daarom als een vijand beschouwd.

In vers 5 gaat Jakobus aan zijn lezers duidelijk maken, hoe God denkt over zo'n vijandige houding. Jakobus haalt hierbij een Schriftwoord aan. De moeilijkheid is echter : waar staat dit precies in de Schrift? Wel, daarop moeten we het antwoord schuldig blijven. Er is wel verwezen naar verschillende teksten uit het Oude Testament. Zoals Ex. 20 : 3, gij zult geen andere goden voor Mijn aangezicht hebben. Of Ex. 34 : 14, waar gesproken wordt over het feit dat de Heere een jaloers God is.

In het Schriftwoord dat Jakobus aanhaalt, maar dat moeilijk te achterhalen is, gaat het om de dringende begeerte van God om de mens, die Hij geschapen heeft, alleen voor Zichzelf te hebben. In die mens wil Hij immers Zijn Geest doen wonen. Hij wil die mens niet met de wereld delen, zoals een man zijn vrouw niet met een andere man wil delen. Het inwonen van de Geest en de vriendschap met de wereld zijn voor God onaanvaardbaar. Hij wil de mens in wie Hij Zijn Geest geeft helemaal voor Zichzelf hebben.

In vers 6 gaat Jakobus over van de persoon naar de gave van de Heilige Geest. Jakobus is niet enkel negatief. In dit vers gaat hij over naar het positieve. Hij is niet alleen richtspreekdiker, maar ook prediker van het Evangelie. God stelt hoge eisen, maar geeft ook veel. Hij geeft meerdere genade. Hij is namelijk niet alleen de God, die eist, maar ook de God Die geeft. Hij geeft, of zoals we ook mogen vertalen : Hij is bezig om steeds meer te geven. Het zijn de gaven van de Heilige Geest, die God uitdeelt. Hij schenkt die gaven echter niet aan hen die verkeerd bidden. Het zijn alleen de nederigen die genade ontvangen. De nederigen zijn de mensen die met ootmoed

bekleed zijn. Deze ootmoed, die gewerkt wordt door de Heilige Geest, komt voort uit rechte zelf- en zondekennis en vreze Gods. Dan is er de gezindheid zoals bij de Heere Christus (Fil. 2 : 5). De Heilige Geest verrijkt de nederigen meer en meer met Zijn gaven.

Hij onderbouwt dit met de woorden uit Spr. 3 : 34. De hoogmoedigen, die God wederstaat, leven in vriendschap met de wereld en vijandschap tegen God. De hoogmoedigen, de arrogante mensen moeten niet op Gods gaven rekenen. God gaat hen niet alleen voorbij, maar wederstaat hen ook. Wie God als een vijand beschouwt krijgt God als een vijand tegenover zich. Er kan al evenmin van neutraliteit sprake zijn.

Wie niet voor Hem is, is tegen Hem. God geeft gaarne, zonder verwijt (1 : 5). Hij geeft aan nederigen, aan mensen die niets meer van zichzelf verwachten, maar hun vertrouwen op de Heere leerden stellen. De nederigen zijn de mensen die in afhankelijkheid van de Heere leven. In Spr. 3 worden de twee wegen tegenover elkaar gesteld : de weg van de wijze en het pad van de dwaze. De nederige bij Jakobus is de wijze in het Spreukenboek.

- 7. Zo onderwerpt u dan Gode; wederstaat den duivel, en hij zal van u vlieden.**
- 8. Naakt tot God, en Hij zal tot u naken. Reinigt de handen, gij zondaars, en zuivert de harten, gij dubbelhartigen!**
- 9. Gedraagt u als ellendigen, en treurt en weent; uw lachen worde veranderd in treuren, en uw blijdschap in bedroefdheid.**
- 10. Vernedert u voor den Heere, en Hij zal u verhogen.**

In de verzen 7 - 10 gaat het om de noodzaak van bekering. Jakobus richt hier de aandacht van zijn lezers sterk op henzelf. Hij schrijft wat ze te doen hebben om met God in het reine te komen en echt nederig voor God te worden. We worden nederig voor God als we ons aan Hem onderwerpen. Vervolgens geeft hij zijn lezers tien opdrachten die gedaan moeten worden om werkelijk nederig voor God te zijn. Die tien opdrachten kunnen we ook samenvatten in het ene woord bekering. Er moet van binnen bij zijn lezers een verandering plaatsvinden. Ze moeten maar eens goed bij zichzelf te raden gaan. Ze moeten van hun hoogmoed afstappen en echt ootmoedig worden.

De kerngedachte van dit gedeelte is de oproep om zich aan God te onderwerpen. Dat moet gestalte krijgen in de praktijk van alle dag door de tien opdrachten. De eerste twee zijn : onderwerpt u aan God en wederstaat de duivel. We moeten deze twee zien in het licht van vers 6 : God wederstaat de hovaardigen en de nederigen geeft Hij genade. Hoogmoed komt van de duivel, die daartoe aanzet. Daar moeten weerstand aan geboden worden.

Ootmoed doet ons delen in de genade van God. Daarom is het nodig om ons aan Hem te onderwerpen. Onderwerpen moet hier zo ruim mogelijk worden genomen. Om je leven volledig over te geven aan de leiding van God en je te onderwerpen aan Zijn wil. In het oorspronkelijke woord zit de gedachte van alles brengen onder de controle van God. Dat betekent niet langer tegen te spreken, geduldig te zijn in de beproevingen en je volledig te onderwerpen aan de heilige wil van God.

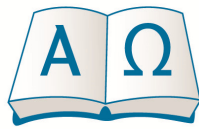
Hoe breng je dat in de praktijk? Wel, door de afstand tot de duivel te vergroten en de afstand tot God te verkleinen. Dan doe je door weerstand te bieden aan de duivel en tot God te naderen. Evenals voor de Heere Jezus in de evangeliën en voor Paulus in zijn brieven, is de duivel een boze realiteit. Jakobus plaats dus God en de duivel tegenover elkaar. Jakobus vult de wijze waarop je de duivel moet weerstaan niet in.

Uit andere bronnen weten we dat er mee bedoeld wordt, het doen van goede werken en een leven van toewijding aan de Heere. Het weerstaan van de duivel blijft niet zonder gevolg, want dan zal hij van je vluchten. Hij wijkt van ons als wij tot God naderen. Het naderen tot God heeft een tweevoudige uitwerking. God komt dichterbij en de duivel raakt verder weg. God samen met de mens die bij Hem schuilt, dat is te veel voor de duivel. Hoe naderen we dan tot de Heere, zult u zeggen? Wel, door middel van gebed en dankzegging. Nu is het naderen van God tot ons niet afhankelijk van ons naderen tot Hem. Ons naderen tot God is geen voorwaarde van Zijn naderen tot ons. Jakobus beschrijft de weg waarlangs God tot ons nadert.

Jakobus gaat nu verder met het geven van een aantal concrete bevelen : reinigt uw handen, gij zondaars en zuivert uw harten, gij dubbelhartigen. Weer gebruikt Jakobus woorden, die aan de eredienst onder het O.T. herinneren. De priesters moesten hun handen reinigen voordat ze het heiligdom ingingen. De Joden verrichtten die handeling ook voor elke maaltijd. De Heere Jezus heeft aan deze uitwendige zaken niet veel waarde gehecht (Mk. 7).

Hij liet alle nadruk vallen op de innerlijke reiniging, de reiniging van het hart. Die reiniging heeft Jakobus hier ook op het oog. Daarom laat hij de opdracht om de handen te wassen vergezeld gaan met : gij zondaars. Met onreine handen, met een door allerlei zondige daden bezoedeld leven, kan men niet tot God naderen. Maar...ook het hart moet gezuiverd worden. Hart en hand gaan in Gods Woord dikwijls samen.

In Ps. 24 : 4 wordt de reinheid van de handen en de zuiverheid van het hart vereist bij het naderen tot God. De hand wijst op de daad en het hart op de overweging die achter die daad zit. Wat uit het hart opkomt, wordt met de hand in daden omgezet. In de opdracht om de handen te wassen, zit de oproep tot erkenning van bezoedeling

door de zonde. Het afwassen van de handen is ook een teken van de aflegging van de zonde.

Deze oproep gaat uit naar mensen, die innerlijk verdeeld zijn, de dubbelhartigen. Dat zijn mensen, die met God en de wereld bevriend willen zijn. De Heere vraagt echter, dat we Hem met heel ons hart dienen. De bevelen 'reinen' en 'zuiveren' zijn zo weergegeven, dat er meteen mee moet worden begonnen en steeds mee moet worden doorgegaan. Zo moeten zondaars en dubbelhartigen voor Gods aangezicht bezig zijn. Geloof in het Woord dat veroordeelt en vrijspreekt, reinigt het hart. In vers 9 vult Jakobus het nog aan met drie opdrachten : gedraagt u als ellendigen, treurt en weent. De innerlijke verandering moet uiterlijk zichtbaar worden door smart en rouw. De eerste oproep om eigen ellende te beseffen betekent, dat geklaagd moet worden over de ellendige omstandigheden waarin men verkeert, als je een vriend van de wereld bent.

De oproep om te treuren en te wenen is volgens de Bijbel een reactie op benauwde en dreigende omstandigheden. Het kan echter ook een reactie zijn op het naderende oordeel van God. Wat er van binnen leeft, moet naar buiten aan het licht komen. Daarom spoort Jakobus zijn lezers aan om hun gelach te veranderen in treuren en hun blijdschap in bedroefdheid. We moeten hieruit niet opmaken dat Jakobus de droefheid boven de vreugde en de treurigheid boven het lachen stelt.

Het gaat hier over de mens in zijn verhouding tot God. Wanneer deze verhouding door liefde voor de wereld geschonden is, wanneer er binnen de christelijke gemeente onderlinge conflicten zijn, dan is het noodzaak, dat er innerlijke verandering komt die in uiterlijke tekenen zichtbaar wordt. Treuren is maar niet een droefheid in het algemeen. Het is een droefheid naar God, wetende dat we schuldig staan tegenover Hem.

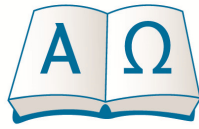
Het Griekse woord voor bedroefdheid wordt ook wel vertaald met depressie. Dat letterlijk betekent : de ogen neerslaan als teken van schaamte. Er zit in deze oproep van Jakobus nog een waarschuwing. Wie niet op deze dringende oproep tot bekering reageert, komt in de droeve situatie terecht dat men in het eindoordeel zal ondergaan. De droefheid hier is dan ook de droefheid die tot bekering moet leiden.

Het lachen als zodanig wordt ook niet veroordeeld, maar het lachen van hen die Gods oordeel vergeten en daaraan voorbij leven. In vers 10 vat Jakobus zijn oproep samen met de woorden : vernedert u voor de Heere. Aan deze vermaning is tegelijk een bemoediging verbonden. Wie zich werkelijk vernederd, zal verhoogd worden. Vernederen en verhogen komen we ook tegen in het onderwijs van Christus en bij Petrus. De eerste trede op de weg van de verhoging, is de vernedering voor de Heere. Het gaat om de erkenning van eigen onwaardigheid om zo de gemeenschap met God te genieten. We zien dat bijvoorbeeld bij de tollenaar in Luk. 18. Deze man vraagt verzoening op grond van het offer dat in de tempel werd gebracht.

Hij bidt : o God, wees mij zondaar genadig. Of zoals ook vertaald mag worden : wees met mij verzoend. Tenslotte betekent onderwerpen aan God ook het zoeken van hulp en bescherming bij God. Petrus zegt dat deze vernedering plaats moet vinden onder de sterke hand van God. Deze hand is het beeld van hulpverlening en bescherming. De Heere heeft er recht op dat mensen zijn grootheid erkennen en in alle nederigheid voor Hem buigen.

Wie zich met schulderkennis vernederd voor God, zal door Hem verhoogd worden. Met verhogen is bedoeld het opgenomen zijn in de gemeenschap met God. God doet dit zelf en laat de mens zo weer delen in Zijn gunst. Hij verleent de Zijnen dan de status van het kinschap. Op deze wijze zal het treuren veranderen in vreugde. Al deze vermaningen waarmee Jakobus bijna als met zweepslagen zijn lezers geselt, zijn niet bedoeld om hen te drijven tot wettische gehoorzaamheid.

Ze vormen de inhoud van het Woord dat hun ingeplant wordt met zachtmoedigheid. Wie deze opdrachten dan ook met zachtmoedigheid aanneemt, ontvangt de kracht om dit wat de Heere door de mond van Zijn dienstknecht Jakobus beveelt, van harte te gehoorzamen.

Te lezen Schriftgedeelten en te zingen Psalmen

Jakobus 4 : 1 - 10

Zingen : Ps. 106 : 3 en 4; Ps. 119 : 19; Ps. 139 : 14

Gespreksvragen

1. Hoe is het met de onderlinge verhoudingen in uw gemeente? Wat is er goed? Wat kan er beter?
2. Gij zult niet begeren. Het laatste van de tien geboden. Bespreek met elkaar wat zondag 44 van de Heidelbergse Catechismus daarvan zegt.
3. Staat alle begeren ons bidden in de weg?
4. Afgodendienst is geestelijk overspel. Hoe moeten we dat zien?
5. Waarom is vernederen voor de Heere zo moeilijk voor ons als mensen?

Aantekeningen: